

ਪੰਜਾਬੀ

TMA

(Secondary)

ਕੁਲ ਅੰਕ : 20

MM. : 20

ਨੋਟ : (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

(ii) ਉੱਤਰ ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਂ, ਰੋਲ ਨੰਬਰ, ਅਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਂ, ਵਿਸ਼ਾ ਆਦਿ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

Note : (i) All Questions are compulsory.

(ii) Write your Enrolment number. AI Name and Subject etc. on the top of the first page of the Answer sheet.

ਪ੍ਰ. 1 ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਰੋਚਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਬਹੁਤ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਯੋਗਦਾਨ ਸਾਨੂੰ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ? ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਦੇ ਵਾਕ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਅਰਥ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇੰਨ-ਬਿੰਨ ਮੁਹਾਵਰੇ ਦੀ ? ਆਪਣੇ ਉੱਤਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਇਕ ਮੁਹਾਵਰੇ ਨੂੰ ਵਾਕ ਵਿਚ ਵਰਤ ਕੇ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਕਈ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਰਾਹ ਪਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਲਈ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਵਿਚ ਦਰਜ ਉਲ੍ਲੁਢਿਆਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਆਏ “ਨਿਵੈ ਸੁ ਗਉਰਾ ਹੋਇ” ਦਾ ਭਾਵ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

- ਪ੍ਰ. 2** ‘ਹੀਰ ਦਾ ਕਿੱਸਾ’ ਲਿਖਣ ਵਿਚ ਤੇ ਪ੍ਰਚਲਨ ਵਿਚ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਸਿਰਮੌਰ ਹੈ। ਇਸ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚ ਹੀਰ ਜੋਗੀ ਭੇਸ ਵਿਚ ਆਏ ਰਾਂਝੇ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਝੂਠ ਆਖਦੀ (ਝੁਠਲਾਉਂਦੀ) ਹੈ ?

ਜਾਂ

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ‘ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ’ ਕਹਿ ਕੇ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੀ ਉਹ ਹਰ-ਮਨ-ਪਿਆਰੇ ਰਾਜਾ ਸਨ ? ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪਣੀ ਪਾਠ-ਪੁਤਕ ਵਿਚਲੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕਰੋ।

- ਪ੍ਰ. 3** ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਰਚਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਸਵਰਗ ਤੇ ਨਰਕ ਵਰਗੇ ਮਿਥਿਕਾਂ ਨਾਲ ਹਕੀਕੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੁੜਨਾ ਇਕ ਗਰੀਬ ਰਿਕਸ਼ਾ ਵਾਲੇ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ? ਇਸ ਬਾਰੇ ‘ਸਵਰਗ ਦੀ ਝਲਕ’ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਦਸੋ।

ਜਾਂ

ਬੇਈਮਾਨੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਰੂਪ ਹੈ ? ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਚੋਰੀ ਵੱਡੀ ਹੈ ਜਾਂ ਛੋਟੀ, ਗੁਨਾਹ ਹੈ। ਪਰ ਵੱਡੇ ਹੋਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ, ਛੋਟੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਆਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ? ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਵਰਤਾਰਾ ਇਕਾਂਗੀ ‘ਬੇਈਮਾਨ’ ਵਿਚ ਵਾਪਰਿਆ। ਉਹ ਵਰਤਾਰਾ ਕੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

- ਪ੍ਰ. 4** ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸੁੱਧ ਵਰਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਲਿਖਣ-ਕੌਲ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦੇ ਅੱਖਰ ਲਗਾਂ ਤੇ ਲਗਾਖਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹਨ ? ਇਹ ਲਗਾਂ ਕਿੰਨੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ ? ਹਰ ਲਗ (ਮਾਤਰਾ) ਦੀ ਵਰਗ ਵੰਡ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਮਰਨ ਤਕ ਦਾ ਸਾਬ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਜਗਤ-ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ? ਪਰ ਸਾਡੇ ਕਵੀ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਅ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ -ਕਿਹੜੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਰੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ?

- ਪ੍ਰ. 5** ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਮੀਰ-ਗਰੀਬ ਦਾ ਵਖਰੇਵਾਂ ਹਰ ਥਾਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਵਿਚ ਭਾਵਨਾ ਸਭ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ? ਪਰ ਕਹਾਣੀ ‘ਸਾਂਝ’ ਵਿਚ ਅਮੀਰ-ਗਰੀਬ ਦੇ ਭੇਦ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਕੇ ਕਿਹੜੇ ਸਾਂਝ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ?

ਜਾਂ

ਅੱਜ ਲਿਖਤੀ ਸੁਨੇਹੇ ਬਿਜਲਈ ਯੰਤਰਾਂ ਕਾਰਨ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ? ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਰਸਮੀ ਤੌਰ ਤੇ ਲਿਖਤੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੀ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ? ਇਸ ਲਈ ਪੱਤਰ ਲਿਖਣਾ ਪ੍ਰਚਲਨ ਵਿਚ ਹੈ। ਪੱਤਰ ਕਿੰਨੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਕਿੰਨਾਂ-ਕਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ? ਚਾਰਟ ਬਣਾ ਕੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

- ਪ੍ਰ. 6 ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਜਾਂ ਬਿਰਧ ਆਸਰਮਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਕੂਨ ਦੇਣ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਲਿਖਾਈ ਕਰਕੇ, ਕੋਈ ਪੰਜ ਅੱਖਰਾਂ ਤੇ ਲਗਾਖਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖ ਕੇ ‘ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼’ ਤਿਆਰ ਕਰੋ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਚਿੱਤਰ ਵੀ ਬਣਾਓ।